

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV., VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 788.

EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR

EÖTVÖS KÁROLY

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 788.

Mai számunk főbb közleményei: Vezérellek: Rencontre. Nyugat pionirjai.

Rencontre.

Rencontre volt ma a delegációban Apponyi Albert és Tisza István között.

Apponyi Albert megrajzolta azt a szomorú, nálunk oly gyakran elfelejtett ténnyel, hogy Ausztriában mennyire mást értenek kiegészés alatt, mint a mi Magyarországon akar a legsvaregelbebb svaregelbekek is gondolnak.

Fölkelt erre Lelyéről gróf Tisza István, s eldicsekedett azzal, hogy — ha vannak is még megoldatlan kérdések — de mily nagyot mivel ő már eddig is, eddigi rövid kormányzata alatt. S hagyján, ha itt megállt volna. De tovább ment.

Apponyi replikázott, hogy nem ő következzen, de a miniszterelnök,

ki mindig ellenezte a nemzeti párt katonai programját, s most mégis annak keresztvitelére vállalkozott, ha megcsönkította is ezt a programot.

Ime ez a mai párbaj lefolyása.

Keresvén az igazságot, mi, a kik egyik viaskodó félnek se vagyunk a hível, objektíve megállapíthatjuk, hogy súlyos sérelem esett gróf Apponyi Alberten, a mikor őt a miniszterelnök a nemzeti követelések dolgában következéssel vádolta.

Nincs ember az országban a miniszterelnökön kívül, aki Apponyinak következetlenségét merne a szemére vetni. Nincs ember, aki ne látna örömmel s meglepéssel azon a helyen, a melyet a nemzeti jogok érvényesítése terén ma újra elfoglalt.

Ha gróf Apponyi Albert nem hirdeti évtizedek óta a nemzeti aspirációt, bizony nem tudta volna elérni Tisza István még azokat a feleltébb harmadrendű vívmányokat se, a melyekkel ma a delegáció előtt eldicsekedett; akkor a maga kormányzatának igazolására még erre a föltétebb gyöngye jogalpra se hivatkozhat.

De ha mindez nem így volna is, ha Tisza Istvánnak igaza lenne is: mi értéke a mai összecsapásnak, a testre menő viaskodásnak? Közelebb jut azzal a nemzettel a 6 vágyaihoz, ha Apponyi következzel, vagy ha Tisza István a mások háta mögött jutott a miniszterelnöki székbe?

Egy haszna azonban mégis van a ma rencontre-nak, vagy kettő.

Az egyik az, hogy látja az ország, mennyire nem tudják megérteni egymást a hatvanhetes urak a kiegyezésnek legprimitívebb kérdései dolgában sem. A mi nem bizonyítja éppen az életképességét ennek a politikai alkotásnak.

A másik tanulság pedig az, hogy bármily élesen támadnak is egymásnak azok a hatvanhetes urak: de lana caprina vitatkoznak, a nemzeti igazi vágyait pedig elfeledik, észre sem veszik. Innen van az, hogy minduntalan belebotlanak a következetlenségnek, a konfuzusságnak a vádjába.

A nyugati pionirjai.

Az oroszok annyi stagnálás után jelentős lépéssel jutottak előre. Egy ma érkezett táviratunk szerint az oroszok a penzangi oroszaguton előkerültek s a keleti part oroszában vonulnak Gensan felé.

De alig keresik. A nyugati pionirjai — így nevezi a népet egy orosz diplomata —

színtáborban vannak a harcoképtelenségükkel. S minél inkább bizonyos ez, annál különösebbnek tetszik, hogy Oroszország meglepette magát a japán hadüzenettel s a kelet-ázsiai háborúra nem tett semmi előkészületet.

Hogy ez nem marad el, azóta biztalanok lehetnek benne, amikor Oroszország kezébe jutott a japán győzelem gyümölcsét s elvesztette a Liau-Tung-félszigetet; mióta Oroszország 1897. decemberben megfeszítelte magát Port-Arturban és Talianwanban s az 1898-ban Kínával kötött szerződés értelmében a két kikötőt huszonöt évre bérebe kapta, azzal a joggal tetézve, hogy a transbaikal-vasut egyik állomásáról Mandzsurian keresztül vasutat vigyen Wladivosztokba és Port-Arturban, kizsákmányolja Mandzsuria bányáit, ott utakat töröessen s katonaságot tartson.

Ezóta ott volt a levegőben a konfliktus veszedelme, a mely egyre akutabbá vált az utolsó években, a mikor Oroszország vonakodott visszavonni a katonát Mandzuriából, noha erre szerződés szerint kötelezve volt. Japán az utolsó kilenc év alatt egyenesen lazán gyorsasággal gyegyverkezett is, hogy minél teljesebbé tegye a szárazföldi és tengeri erejét.

S ez sem tűnt föl az orosz diplomáciának. Ennek a rövidlátásnak, a kolosszus ostoba elbizakodottságának a következménye az eddig egymást követő kudarc s ez lehet az okozója Oroszország későbbi balsikerének is. A Jahn folyó felé vezető út minden röge sok vérbe és sok áldozatba kerül s egyben a romlás ösvénye is lehet.

Apponyi és Tisza.

— A nagy összecsapás. —

Megtörtént a nagy összejövetel. Apponyi összehívta Tisza Istvánnal. A delegáció mai ülésén azzal vádolta meg Tisza Istvánt, hogy nem váltotta be a programját, a melyhez politikai becsületét költötte, a mire Tisza azzal vágott vissza, hogy Apponyi habozó magatartásával, tártorgásával elvesztette azt a jogcímét, hogy a nemzet vezérének tekintesse magát.

Ebből zajos replika és duplika is támadt. Apponyi Tisza szemérelbántotta, hogy a kilenczes bizottság háta mögött lett miniszter s nagy bátorság kellett ahhoz, hogy őt vá-

dakkal illesse. Tisza viszont kijelentette, hogy ő nem vállalta Apponyi programját, hanem a maga álláspontját valósította meg. Különben sem akart a hatalomhoz nyulni, de a király reáparancsolt s neki engedelmességnie kellett. Folyt ez a szóváltás pedig olyan ingerült hangon s olyan hangnemesnyorral, amilyenre a delegációknak bécsi szük márványos termeiben példa nem volt.

Ezeket telefonozza nekünk Bécsbe küldött munkatársunk. A Tisza és Apponyi közt lefolyt szóváltásról különben lapunk vezetőcikkjében mondjuk el a magunk véleményét, itt csak kiemeljük, hogy ez a szóharcz Budapestben igen kínos hatást keletett, különösképp azért, mert azt az agresszivitást, melyet a miniszterelnök Apponyival szemben érvényesített, szokatlannak is, szükségtelennek is tartották. Elvégre is, nem bűn — mondogatták a disszidensek, a kik természetesen pártját fogják vezérüknek — hogy Apponyi keveselte azokat az ugynevezett vívmányokat és hogy parlament kritikát gyakorol, a mikor párhuzamot állít fel Tisza ígéretei és cselekedetei között.

A mi politikai körökben főleg arról vitatkoztak, hogy Apponyiék a mai történet után elkeseredésükben, ha nem is nyíltan, de titokban annál intenzívebben fognak tüpot nyújtani az obstrukciónak. Annál is inkább, mert szemmel látható a hajszja, amit a miniszterelnök Apponyi ellen megindított. Érdekes adata ennek a felhivatalos újság ma esti számának ez az éppen nem félreérthető célzása is:

A nemzetek élete: küzdelem a létért. A közelet műhely, nem pedig fényáramban uszó hangversenyterem. Dolgozni kell ott, nem gitározni. És bár a szép és kellemes hariton hang is valami, szivós munkához edzett karra van szükség és a nehezségeket higgadtan merlegelő józan, soha meg nem szédülő főre.

Nagyon feltűnt egyébként a delegáció mai ülésén, mennyire elágazódott a véleménye Bolgár Ferencnek, aki éveken keresztül hágeses fegyverhordozója volt Apponyinak,

Az Egyetértés tarczaja.

Fordulati a gyermekszobában.

— Az Egyetértés eredeti tarczaja. —

Karácsony táján tört ki belőlem a keserves panaszkodás. Sirattam a mi gyermekszobánk verőfényes, édes, meleg poézisát, a mit tönkretelt az obstrukció. Mert, hogy azt, amit mi csináltunk a képviselőházban, a gyermekek utánunk csináltak az ő világukban, s a gyermekszoba szenvedélyes parlamenti harcok színtere lett.

Kétségbe voltunk esve, én is, az asszony is. Mert a gyermekek folyton obstruáltak. És az a kis tanya, ahol a hétköznapi gondok, a politikai küzdelem, meg a redakcionális izgalom után én mindig megpihentem a gyermekeknek édes hízkeléssel párosult okvetetlenkedései mellett: ép olyan izzó, tüzeteli világgá gyuladt ki, mint a parlament.

Majd csak megváltozik a helyzet: vigasztaltuk egymást én, meg az asszony. De bizony a gyermekek csak folytatták az obstrukciósdiót még azután, hogy mi már abbahagytuk ott a cefira, nagy házban. Hába szelődött meg Olay Lajos, meg Kubik Béla is: az ő alteregói: Jenő, meg Laci csak csináltak tovább a parlamenti rezisztenciát a gyermekszobában.

Mégis, nincsen olyan hosszú, aminek vége ne legyen. A gyermekszobában is megszűnt az obstrukció. Néhány héttel ezelőtt még minden parlamenti formák szerint ment ott végbe. Akkoriban esett meg, hogy későn este,

mikor hazakerültem, faradtan, idegesen: a gyermekszobában, hol hárman voltak együtt, a két gyermek, meg az anyjok: esodaltos csend volt. Jenő, a gimnazista már az ágyban fekiült. Laci, a hétéves pocokista még fenn volt. Kiküzdötte magának azt a privilégiumot, hogy le nem tekszik addig, míg én haza nem jövök. Ezt a jussát nem engedi. Mert neki még lefekvés előtt referálnia kell minden eseményről. Ezek fölté természetesen legfőbb szerepe van a Jenő gonoszágának; de nagy lelkiismeretességgel beszámol a eselések dolgairol, a Man-csival (ez a szomszédunk kis fia) történt komoly-összevesséseiről, meg a végement béke-kötecsről. Mikor ezzel végeztet, akkor azután nekem kell referálnom. Mi hír a politikában? Hat a redakcióban? Elvégeztem-e azt, a mit a választók rám bíztak? Válaszoltam-e a Herkucz Karácsony almaszeji bíró leve-lére? Mert neki apróra kell tudnia mindent.

Hát mondom különös nagy csöndesség volt a gyermekszobában, ugy, hogy meg-lepett.

— Csak nincsen valami baj? kérdeztem az asszonyt. Megnyugtatótt, hogy rendben van minden a gyermekek körül.

Alig, hogy leültem, Laci odament a Jenő ágyához és sugdosott valamit a bátyjával. Azután büszke elhatározással azt mondta: — Jó, rendben van. Leült a kis asztal mellé a kis székbe és utánozván a csöngést, harsány hangon kiáltotta: csendet kérek, az ülést megnyitom.

— Már megint! tört ki belőlem a méltatlankodás. Laci rá se hederített. Folytatta: Laci rá se hederített. Folytatta:

— A mai ülés jegyzőkönyvét vezető Szóts Pál jegyző ur. A javaslat mellett szólásra jelentkezőket jegyzi gróf Teleki Sándor (akkor még ő is jegyző volt), a javaslat ellen szólásra jelentkezőket jegyzi Rátkay László. Bejelentem a t. képviselőházak, hogy Szatmári Jenő képviselő ur sűrűs indítványt jelentett be. (A k-t, meg a g-t csak akkor ejti ki jól, ha vigyáz.) Szatmári Jenő képviselő urat illeti a szó.

Erre föláll Jenő az ágyban és szól illeté-ken: — T. Ház! Minden különös megokolás nélkül a következő sürgős indítványt terjesztem a t. képviselőház elé, kérve annak névszerinti szavazás utján való elfogadását: Mondja ki a t. képviselőház, hogy Szatmári Jenő és Szatmári László képviselő urak ma este a papa ágyába mehetnek. (Zajos helyeslés a Laci részéről, ollenmondás a szülők oldalán.)

Laci (zajosn csöngtet.) A szavazást elrendelem. Következik a szavazás. Azután olvassa a névsort. Én, meg az asszony nem-mel szavazunk. Jenő, meg Laci igen-én.

No most mi lesz? Laci nem jön varába. Szigorou ábrázattal, szigorou hangon mondja: a szavazást ura elrendelem. Jenő azt indítványozza, hogy hívjuk be a szobalányt. Döntsön az. De az anyja ezt kerekken megtagadja.

— Mindegy, szavazzunk újra — mondja Laci. Ebben a pillanatban Jenő kiugrik az ágyból s odarohan az anyjához: — Anyám, kössünk paktumot. Laci is odarohan s torkaszakadtából kiabál: Tösszűnt paktumot!

Azután ígérnek az asszonynak füt-füt, míg végre rábíriák az asszonyt a paktumra.

Következik újra a szavazás. És én maradok egyedül a nem-szavazatommal. Győzött a paktumos majoritás.

Rettenetes eljénzés viharzik föl s Laci kihirdeti az eredményt. Hirtelen gyorsasággal vetkőzik le és sürgő a gyors mosdatást, a mi neki nem tetsző alaposággal végbemenvén, rohan a győztes obstrukció a házszobába, a papa ágyába.

Igy volt ez még néhány héttel ezelőtt. De most már vége a gyermekszobában a parlamenti életnek.

Csakhogy bevált ám itt is a közmondás: "Selten kommt was besseres nach." Mert a gyermekszobában is kiűtött az orosz-japán háboru.

Azon a napon történt ez, mikor híre jött az első portarthuri japán győzelemnek. Jóságos teremő Isten! Hiszen ez még rosszabb állapot. Mi volt ehhez képest az obstrukció. Akkor csak larmázva szónokoltak. Most meg kegyetlen szenvedelemmel háboruszkodnak, jobban mondva verekednek.

Es micsoda komolysággal. Es micsoda szédítő, megdöbbentő készütséggel. Jenő azóta nem tördök a belpolitikával. Lenézi. Laci hasonlóképen. Új ideológiai választottak. Hadvezér mind a kettő. Letűnt az Olay Lajos, meg a Kubik Béla csillaga.

Más levegő, más hang és más hangulat uralkodik a gyermekszobában. Még a bélyeggyűjtés szenvedélye is megszűnt a gyermekekben. E helyett a különböző flották és hadihajók tanulmányozására adták magukat.

Jenő minden újságból minden nap kioldozza a háboru színhelyének térképeit. Van neki már vagy ötven. Korán reggel, mielőtt az iskolába megy, ezeket tanulmányozza. Laci persze kényelmesen él. Későbbben két fel. De azután kilopkodja a térképeket és ő is tanulmányoz. Persze, hogy o miatt is rettetetes jelenetek játszódnak le. Mert Jenő nem tűri, hogy a gyűjteményét avatlatlan kezek turkálják.

A délelőtt esőndes, mert Jenő az iskolában van, hanem a délután annál viharosabb.

Folyik a hadakozás. Mindennap egyformán kezdődik. Azon veszekedik a két fia, hogy ki legyen a japáni és ki a muszka? Mert mind a kettő a japán szeretne lenni. En vagyok a legfőbb gondviselés. Hatalmi szóval döntök. Kinevezem az egyiket japánnak, a másikat muszkanak. A japán a helyos törülközőből japán kosztiműt csinál, a muszka marad muszka. Annak jó a civiliz ruha is.

Eleintén, míg újság volt a dolog, csak hagyján. Talán mégis jobb így, mint ha obstruálnának? Eleintén tetszett nekünk is, már tudnillik nekem, meg az asszonynak a beállott változás. Es tetszett szülői hűségünknek az a roppant készütség, a mivel a gyermekek a háborut csináltak.

Jenő apróra tudja az összes hadállásokat. Jegyzeteket csinált a hadakozó felek tengeri és szárazföldi haderejéről. Ugy beszélt a nagyobb páncéloshajókról, csatahajókról, cirkálókról, sorhadi hajókról, torpedónaszádokról, avizóhajókról, hogy én csak szédültem bele. Orosz és japán hajók neveit, a miknek kimondásába ez ember nyelve majd beletörik, ugy reczitálta, mint az imádságot. Varjak, Korajecz, Sungari,

a magyar kormány hozzájárulásával megállapított költségvetéshez való hozzájárulást megtagadja.

Tisza válaszol.

Gróf Tisza István miniszterelnök: T. országos bizottság! Mielőtt beszédem tulajdonképpeni tárgyára, tudniillik az előttem felszólalt bizottsági tag ur előadásának azon legnagyobb és legfontosabb részére térnék át, mely a magyar kormány felelősségét is teljes mértékben érinti, legyen szabad csak egy rövid megjegyzést tennem az előttem felszólalt legnagyobb részének azon nyilatkozatára, a melyekkel az osztrák delegációban és általában az osztrák körökben tett kijelentésekkel foglalkoznak. Először is konstatálhatjuk az a tény, hogy a felfogások Magyarországon és Ausztriában sok tekintetben különbözök és hogy a kiegyezési törvény szövege Magyarországon és Ausztriában is lényegesen eltérőket mutat fel.

A mi a törvények közli ellentét illeti, legyen szabad megégszer megismételnem azt, a mi e tárgyban a magyar képviselőházban elmondottam. Ott, a hol két egymástól független faktor állapít meg közösséget bizonyos viszonyokra nézve, a közösség annyiban fog létezni, fennállni és érvényesülni, amennyiben a közösséget megállandító határozatok tartalma egymást fedik. Nem arról van szó, hogy az egyik állam törvényhozásának nagyobb jogi hatály tulajdonítsák, mint a másiknak, de a dolog természetéből folyik, hogy a hol eltérve van a magyar és az osztrák törvény között, a közösség csak arra a területre vonatkozóan létezhetik és csak oly értelemben állhat fenn, a minő értelemben mind a két államnak akarata megnyilatkozott. (Helyeslés.)

Ez az egyik konkrét esetben szólhat az osztrák törvény, a másiban a magyar törvény hatálya ellen, de ez az egyedüli helyes és korrekt közögi elv, amelyet ebben a kérdésben alkalmazhatunk és ezt kell alkalmazni minden egyes esetben egészen objektív rigorózitással és a legnagyobb nyugalommal.

Tisza esendősít.

Ami azon hangulatokat illeti, amelyek itt-ott Ausztriában felmerültek, hiszen erre a magyar közélet minden faktora pártkülönbség nélkül megadta a választ és méltótlanság nekem megengedni, de nem tartom időszerűnek és nem tartom szerencsésnek dolognak, hogy ezek a válaszok bizonyos epességgel éppen a mai pillanatban ismételtessenek, mert ha figyelemmel kísérjük azokat a nyilatkozatokat, amelyek ezen a téren az utolsó fél esztendő alatt történtek, örömmel konstatálhatjuk nem azt, hogy a legújabb időben nem történtek egyes olyan nyilatkozatok is, a melyeket nem irhatunk alá, de örömmel konstatálhatjuk azt, hogy a hang szerint és a kijelentések mértékét illetőleg jelentékeny javulás tapasztalható.

Hegedűs Sándor: Határozatlan!

Tisza István gróf miniszterelnök: ... és ezért nem tartom én sem ezelőször, sem egész lehel, séges dolognak, hogy most aljunk mi elő egy erős, heves támadással, a miker láthatjuk azt, hogy az osztrák közélet — legalább megfontolhatóbb elemei — őszinte becsületes szándékkal vannak elelve az irant, hogy igyekezzünk egymást megérteni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) A magyar részről nem félek soha semmitől a támadástól, sokkal nagyobb fogalmam van a magyar közögi és a magyar nemzet ellenállási képessége felől, semhogy bármint ilyen támadás kirovna a sordomból; másrészt azonban a legnagyobb hazafiszi örömmel látom és fogadom, ha elérhetnék azt, a mire mindkét fél érdekében szükségünk van, hogy kölcsönösen respektálva egymás jogát, egymás alkotmányos állását, egyezkedjünk a felfogásokban, az érzelmeiben, a közös érdekek felismerésében, harmoniozók juttul. Nagyon sajnálom minden olyan nyilatkozatot, a mely parancsoló szükség nélkül rontja meg azt a legkőrt, a melyben ez a harmonia idővel kifejlődhetik. Éljen helyeslés b jobboldalon.)

Megint a kilenczes bizottság.

Ezek után áttérnek a kérdés lényegére, még pedig talán fordított sorrendet véve, mint a melyet előttem szóló t. barátom beszédében követett. Áttérnek mindenképp arra a kérdésre, hogy a kormány a kilenczes bizottság programját mennyiben tudja mostanáig megvalósítani. Természetesen kénytelen vagyok kikapcsolni azt a két kérdést, a melyre nézve már kijelenttem, hogy azok megoldását elsősorban is sürgősen provokálni nem kívánom, mert azok előljes megoldása — nézetem szerint — hosszabb előkészítő munkát igényel. Ez a jelvények és a judicatura kérdése. Természetesen mindenkinél respektálom azt a jogát, hogy eltérő nézeteiben legyen, hogy szemrehányást tegyen, ha ezek a kérdések ma még nem tartoznak amegoldott kérdések közé, de a magyar részről egész nyugodt lelkiismerettel állíthatom, hogy a kormány tisztességes munkát végzett, ha a többi pontokra nézve megoldást adhatott három és fél hónap alatt és ezért intézkedik a kormány a nemzet közvéleményéhez azt a kérdést, hogy a másik két kérdésére nézve legyen bizonyos türelmem.

Hogy azután a megoldás az egész vonalon helyes-e, vagy nem, az megint természetesen mindenkinél egyéni megítélésűl függ; és ha t. barátom ebben a tekintetben sajnálatomra — a közögyre nézve és azon czélok elérése szempontjából, a melyek szeméink előtt lebegnek, tartom ezt nagy veszélynek — az egész vonalon az elégtelenség álláspontjára helyezkedik, engedje meg nekem, de ennek egy okát és magyarázatát most találtam meg, midőn a kilenczes bizottság munkálata indító okának olyan magyarázatát

adta t. előttem szóló, a mely merőben novum én előttem és a mely megfejt előttem sok minden jelenséget, melyet t. barátom nyilatkozataiban ddig teljesen meg nem értettem. T. barátom azt mondja, hogy a kilenczes bizottság munkálatainak alapjondolata az volt — ha jól értetem a kifejezést — corpus adion a magyar hadseregnek, úgy a mint azt közjogilag az 1867. t. cz. 11. §-a azt megállapítja. Én ezt az alapjondolatot — a kilenczes bizottság tárgyalásai közben nem vettem észre, sem sehol a kilenczes bizottság munkálatainak szövegében annak nyomát nem találok; de igenis látom azt a gyakorlatilag sokkal fontosabb, sokkal nagyobb horderejű, a nemzeti érdekek szempontjából sokkal böcsesebb törekvést, hogy a közös hadseregben oldjuk meg mindazokat a kérdéseket, a melyek megoldásáigényelnek, hogy megvalósítsuk abban a nemzet minden jogos érdekét, minden jogos törekvést: Közös hadsereg és nem magyar hadsereg; nem a magyar csapatokból indult ki az egész munkálat és ott is a hol beszél magyar csapatoknak magyar tisztekkel való ellátásáról, ott sem helyezkedik olyan alapra, a mely bármely tekintetben megbolygatni kívánna a közös hadsereg egységes beszerzését. Ott van a jelvények kérdése; nem a magyar csapatok jelvényeit, hanem a közös hadsereg jelvényeit beszél a kilenczes bizottság programja. Ott van a másik nézetkülönbség köztünk, a levelezés kérdése. Igaz, a levelezés kérdésében régi törvényünk a magyar csapatok, de a hatóságokkal való levelezést említi, de én azt hiszem helyes irányban megyünk tovább régi törvényeink után, ha az 1867. XII. tcz. álláspontjára helyezkedve úgy állítjuk fel a tétet, hogy nemcsak a magyar csapatok levelezését követelhetjük az 1840-ik évi törvény alapján, de azzal a hadsereggel szemben, amely az 1867. XII. törvényekben mint egységes beszervezettel bíró közös hadsereg szerepel, megkövetelhetjük a magyar állam nyelvét a magyar hatóságokkal való levelezésben, megkövetelhetjük, hogy ez azt elismerje, megtartsa és gyakorolja (Éljen helyeslés.) Azt hiszem, ez a magyar közögi fogalmaknak a mostani viszonyokra alkalmazott helyesebb megvalósítása, mintha azt csak a magyar csapatokra szorítottuk volna.

T. barátom nem ment a részletekbe a nevelésügy tekintetében. Remélem, lesz alkalomunk ezt a kérdést annak időjén megvitatni és éppen azért nem kívánok ma én sem elbővegni a discussiónak. De nyugodt lélekkel merem állítani — hiszen megismerlette bizonyítást t. barátom az albizottságban egyik irányban, ugyanezt a kísérletet valószínűleg ismételné fogjuk a plénumban is — hogy mindazon kijelentések, a melyek a szabadelvű párt programjának ideigő pentáiban foglalva, teljes értelmükben, teljes becsületeséggel s egy széles alapon tag látókorral bíró fogás mellett valószínűleg meg, hogy senki többé nem várhatott, nem követelhetett a szabadelvű párt programján, mint a mennyi elrejtett, sőt, öltözködve, vannak a megadásnak olyan fontos részei a melyekért, ha azok elő is maradtak volna, senki azzal a szemrehányással nem illethette volna a kormányt, hogy ígéretét be nem váltotta.

Apponyi ellen.

Minden attól függ, hogy a nemzet többsége hova határozza el magát. És én addig nem aggodom e tekintetben a nemzet ítélete fölött, a mig úgy állítatik oda a kérdés, hogy a nemzet kivánja-e a 67-es alapot megtartani, vagy harcba kíván-e menni ezen alap megdöntésére? Én természet mindazonoknak a meggyőződésű, a kik más nézetet vannak, de a magyar nemzet nézete ismét kijelentette, hogy a harcot feladni nem kívánja, hogy a 67-es kiegyezés által teremtett alapoz ragaszkodni kíván. A veszedelem ott kezdődik a midőn olyanok, a kik bizonyára teljes jóhiszeműséggel ezen alap híveinek és védemezőinek állítják oda magukat, beleszuggernál, belemagyarázni igyekeznek a 67-es kiegyezésbe olyan dolgokat, a melyek nincsenek benne; felidéznek az ellentéteket, a sűrűsűdést, az elégtelenséget érzet a nemzetben, a bizalmatlanságot érzet egy körökben, e mellett igyekeznek a nemzett elhiteltetésére bizonyára jóhiszeműséggel — hogy ők azok, a kik a 67-es kiegyezést alaphoz ragaszkodnak. De ez az eljárás, a melylyel nagyon könnyű a megfélemlítés, a hol nagyon könnyen megtévesztetheti az ember saját magát és meggyőződését, a miker honfitársai. Mert hiszen nagyon szívesen állítsz mindenki, hogy ő is hű marad a 67-es alaphoz és e mellett egy rakás tetszetős jelszó mellett is léphet hazafias buzdulással akcióba. Ez lehet teljesen tiszteletreméltó és hona fide való eljárás; de engedelmét kérek, az önmegbecsülés és az által a másik jóhiszemű tervedésbe ejtésének és elámtásának olyan veszélyes területre ez, hogy aki egyszer erre a létőre lépett, sokkal nagyobb kárt okoz, mint az 1867. XII. törvények ellen intézett bármely nyílt támadás. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Es ha ebből a szempontból vizsgálom tisztelt barátom előadását, igazán megdöbbenve állok itt. Azon sok különböző álláspontok, nyilatkozatok és nuanceok után, a melyekben tisztelt barátom e téren való nyilatkozatai eddig is bővelkedtek, ez újabb és messzebb menő lépés azon vezetés lejtőn, amelyen — azt a hitet tartva fenn saját magában, hogy ő a 67-es alapnak híve és védemezője — magának a 67-es alkotásnak életgyökerét támadja meg.

Azt mondja a t. bizottsági tag ur, hogy a kiegyezés már csúszóban a kérdések gyökeréig nem ment le, hogy kértelműségeit tartalmazó magában és ennek folytán krónikus betegségek támadtak a nem teljes végrehatástól. Ez kegyetlen és meg nem érdemelt vad azoknak a nagy államférfiakkal szemben, a kik a 67-iki kiegyezési művet teremtették és elbe léptették és a kiknek lehettek tévedéseik és lehettek hibáik, de hogy ők kértelműségeiket akarták volna a nemzet számára teremteni, hogy nem valószínű volt mag azt, a mi becsületes meggyőződésük szerint az ország érdekében állott, az, a ki ezen nagy alakoknak jellemét ismeri, nem fogja róltk bizonyára feltételezni és engedje meg nekem a t. bizottsági tag ur, és engedjen t. bizottsági tag ur részéről, mert hiszen ezeket a kértelműségeket, ezeket a veszedelmeket hosszú időn keresztül nem fedezte fel és ha erre vonatkozó aggodalmi léptek — ha talán sokkal kisebb mértékben is, mint most, mert hiszen ezzel összehasonlítani sem lehet — más időkben azután ismét meggyűvást talált.

Tisztelt barátom, ugymond szóló, hosszú időn át résztvett a közéletben mielőtt egyáltalán rájött volna arra, hogy az 1867. XII. t. cz.-nek és a kiegyezésnek alapnak bármint hűzégi és hiányai lennének. Intézet támadásokat az akkori kormány ellen azért, hogy meghamisítja az 1867. XII. t. cz.-t, de soha sem állította azt, hogy maga a kiegyezési mi ne lett volna kifogástalan és a mennyiben emberi műről szó lehet, tökéletes. Ezután jött egy időszak, a melyben a bizottsági tag urak mind jobban és jobban

missziókat teljesítettek, hogy a társadalom betölthesse ezeket a tereteket, ez nagy részben attól függ, hogy milyen pressziót merített azokra a nyilatkozataiból, a kikre a nemzeti élet nevelése biva van. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ha nem is minden, de nagyon sok függ attól, hogy azt a tanácsot adjuk pártkülönbség nélkül — akár tartjuk elégségesnek azt a megoldást, akár nem — a magyar társadalomnak, hogy használja fel ezt az alkalmat, foglalja el a tért, menjen be a feltárt útjón, a melyen keresztül bevonulhat a hadsereg kereteibe, — avagy ellenkezéggel egész meguntartással, kritikánknak egész tenőre által lezállítani törekvésünk ezen változtatások értékét és nyagyanos idegenkedésnek, a melyet alaplatlanul, de mégis ma még inkább érthetően tanust a magyar fiatalok a hadsereg nevelő intézeteivel szemben, adunk tápot a jövőre nézve is.

Legyen béke!

Ez nemcsak ebből a szempontból fontos, de abból talán még fontosabb — mert életem sürgős szempontból, hogy a magyar közéletben a nyugalom helyreálljon, hogy a magyar közélet visszatérjen a maga rendes medrébe (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.), hogy vége legyen azoknak a szerencsétlen tiltóknak, amelyek ahelyett, hogy a nemzet legjobb erejét úgy, hogy azt a dolog természeté és a nemzet s a dinasztia érdekében az összhangja magával hozná, a dinasztival együtt való építő munkára ösztönöznék, összpontosítsák és használják fel, ahelyett meddő sűrűsűdésben emészti fel a nemzet erőit (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.), ellenségeket támasztanak a nemzet ellen az egész vonalon, mesterséges ellentéteket szívnak fel és ezáltal nemcsak gyengítik a produktív munkára szükséges nemzeti erőt, de veszélybe döntik, elemi erővel kitörhető összehúzóerejének — nem akarom a rémet a falra festeni — katasztrófnak teszik ki a nemzetet. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Persze azon fordult meg minden, hogy a helyes gondolat, a melyből kiindultunk, az-e, hogy az 1867. XII. t. cz. megadta a magyar nemzet fejlődésének állandó alapját, hogy a magyar nemzet érdekében nem áll ezen alapoknak folytonos meghorgatása és az ezen alap ellen vitt harcokban való erőfeszítés, hanem ezen a póluskerületen fenntartása és becsületes megtartása mellett ezen alapon kell keresztünk az összhangzó működésnek feltételeit. (Éljen helyeslés a jobboldalon.)

Apponyi ellen.

Minden attól függ, hogy a nemzet többsége hova határozza el magát. És én addig nem aggodom e tekintetben a nemzet ítélete fölött, a mig úgy állítatik oda a kérdés, hogy a nemzet kivánja-e a 67-es alapot megtartani, vagy harcba kíván-e menni ezen alap megdöntésére? Én természet mindazonoknak a meggyőződésű, a kik más nézetet vannak, de a magyar nemzet nézete ismét kijelentette, hogy a harcot feladni nem kívánja, hogy a 67-es kiegyezés által teremtett alapoz ragaszkodni kíván. A veszedelem ott kezdődik a midőn olyanok, a kik bizonyára teljes jóhiszeműséggel ezen alap híveinek és védemezőinek állítják oda magukat, beleszuggernál, belemagyarázni igyekeznek a 67-es kiegyezésbe olyan dolgokat, a melyek nincsenek benne; felidéznek az ellentéteket, a sűrűsűdést, az elégtelenséget érzet a nemzetben, a bizalmatlanságot érzet egy körökben, e mellett igyekeznek a nemzett elhiteltetésére bizonyára jóhiszeműséggel — hogy ők azok, a kik a 67-es kiegyezést alaphoz ragaszkodnak. De ez az eljárás, a melylyel nagyon könnyű a megfélemlítés, a hol nagyon könnyen megtévesztetheti az ember saját magát és meggyőződését, a miker honfitársai. Mert hiszen nagyon szívesen állítsz mindenki, hogy ő is hű marad a 67-es alaphoz és e mellett egy rakás tetszetős jelszó mellett is léphet hazafias buzdulással akcióba. Ez lehet teljesen tiszteletreméltó és hona fide való eljárás; de engedelmét kérek, az önmegbecsülés és az által a másik jóhiszemű tervedésbe ejtésének és elámtásának olyan veszélyes területre ez, hogy aki egyszer erre a létőre lépett, sokkal nagyobb kárt okoz, mint az 1867. XII. törvények ellen intézett bármely nyílt támadás. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Es ha ebből a szempontból vizsgálom tisztelt barátom előadását, igazán megdöbbenve állok itt. Azon sok különböző álláspontok, nyilatkozatok és nuanceok után, a melyekben tisztelt barátom e téren való nyilatkozatai eddig is bővelkedtek, ez újabb és messzebb menő lépés azon vezetés lejtőn, amelyen — azt a hitet tartva fenn saját magában, hogy ő a 67-es alapnak híve és védemezője — magának a 67-es alkotásnak életgyökerét támadja meg.

Azt mondja a t. bizottsági tag ur, hogy a kiegyezés már csúszóban a kérdések gyökeréig nem ment le, hogy kértelműségeit tartalmazó magában és ennek folytán krónikus betegségek támadtak a nem teljes végrehatástól. Ez kegyetlen és meg nem érdemelt vad azoknak a nagy államférfiakkal szemben, a kik a 67-iki kiegyezési művet teremtették és elbe léptették és a kiknek lehettek tévedéseik és lehettek hibáik, de hogy ők kértelműségeiket akarták volna a nemzet számára teremteni, hogy nem valószínű volt mag azt, a mi becsületes meggyőződésük szerint az ország érdekében állott, az, a ki ezen nagy alakoknak jellemét ismeri, nem fogja róltk bizonyára feltételezni és engedje meg nekem a t. bizottsági tag ur, és engedjen t. bizottsági tag ur részéről, mert hiszen ezeket a kértelműségeket, ezeket a veszedelmeket hosszú időn keresztül nem fedezte fel és ha erre vonatkozó aggodalmi léptek — ha talán sokkal kisebb mértékben is, mint most, mert hiszen ezzel összehasonlítani sem lehet — más időkben azután ismét meggyűvást talált.

Tisztelt barátom, ugymond szóló, hosszú időn át résztvett a közéletben mielőtt egyáltalán rájött volna arra, hogy az 1867. XII. t. cz.-nek és a kiegyezésnek alapnak bármint hűzégi és hiányai lennének. Intézet támadásokat az akkori kormány ellen azért, hogy meghamisítja az 1867. XII. t. cz.-t, de soha sem állította azt, hogy maga a kiegyezési mi ne lett volna kifogástalan és a mennyiben emberi műről szó lehet, tökéletes. Ezután jött egy időszak, a melyben a bizottsági tag urak mind jobban és jobban

az e téren való agitáció felé hagyják magukat szorítani. Ismét bekövetkezett ezután egy idő és itt hozzátesszem, mert ezt ismét és ismét kijelentem, pedig nem tenném, ha ez nem volna meggyőződés, hogy én mindezen változások és fordulatok jóhiszeműségéről teljesen meg vagyok győződve és hogy én mindezeket az ingadozásokat, melyeket a bizottsági tag ur közpályálynak ezen része felmutat, egy magával lépődő lélek jóhiszemű ingadozásának tekintem, — mondom — bekövetkezett egy időszak, amidőn a leghevesebb ellenzék álláspontján állott és amidőn az akkori Bánffy-kormányzattal szemben a maga és pártja nevében kijelentette, hogy azon néhány alapítványi hely felállítását a nevelésügy katonai programja ki van elégitve és felhagy ezen a téren minden további követeléseiivel. Kevés változóra rá bekövetkezett a Széll-kormány alakulása, amelynek programjában egyik sarkalatos tétel az volt, hogy az 1867. XII. t. cz.-hez változatlanul és annak eredeti értelmében ragaszkodjunk. Egy ily államférfival szemben, kinek egész politikai egyéniségével szemben, hogy úgy fejezzem ki magamat, a közögi tradícióknak becsületes képviselője egyik kimagasló vonást képviselt; egy oly programmal szemben egy ily miniszterelnök vezetése alatt tisztelt barátom szerencsések voltak a kormány-párt soraiban évekkel át üdvözölni és tisztelhetni.

Az emberi elme valóban gondolkodóba esik és nem képes magának megmagyarázni, hogy miképpen lehetséges az, hogy egy ilyen program alapján szavalkozók egy párthoz valaki, a ki egy pár évvel azután oly kijelentéseket tesz, mint a miniket ma hallottunk a tisztelt barátunktól.

Azt monja tisztelt barátom, hogy sohasem csinált titkot belőle, hogy az 1867. XII. t. cz. 11. szakaszába feleltett magyar hadsereg valóságát csak akkor lesz, ha a csapatok szolgálata és vezényelti nyelve. Engedjen meg t. barátom, de nagyon sokáig titkot csinált belőle (Derűtség), mert ha egyáltalában ő a magyar szolgálati és vezényelti nyelvet mint egy távoli jövőnek gyümölcsét és eredményét állítja a nemzet elé, minek talán egy fél vagy háromnegyed esztendeje, de az a gondolat, hogy az 1867. XII. t. cz. csak akkor old testet, ha ott kifejezett magyar hadsereg, abban az értelemben, a melyben az ott kifejezték, akkor valószínűleg meg, ha a magyar szolgálati és vezényelti nyelvet behozatik: engedelmet kérek, ez tisztelt képviselőtársam ezen téren való fejlődési processzusának legutolsó folyamata, melynek csak most jutottunk tudomására, melyet, azt hiszem egész a mai napig zárt volt titokban tartani.

Ilyenket után, ismétlem, a legkevésbé sem vonom kétségbe t. barátom jogát arra, hogy az ő változó nézeteit mindig ugyanazzal a bona fideszel, mindig ugyanazon lelkesedéssel hirdette, de engedje meg nekem, az akinek álláspontja ily fontos kérdések körül aránylag rövid idő alatt annyira ingadozott, aki annyira nem tud saját magával tisztába jönni, akinek egész magyarázata ilyen fontos és kritikus kérdések körül a nemzeti életnek anyyi fordulatot mutat fel, ne csodálkozzék rajta, hogyha őt mások vezérül, olyanul, aki utat mutatson előttük, nem szívesen választják, mert arra, hogy egy nemzet előre menjen mégis szükséges, hogy az egyik irányban vagy a másokban az, aki a vezetést magáé ragadja, határozott irányban menjen és ezzel az irányval mindenekelőtt önmagán tisztába legyen.

En őriási szerencsétlenségnek tartanám hogy ez az irányzat, amelynek minden lejtőjén most t. barátom talán az utolsó fokig sülyedett, hatalmába kerítene e nemzetet, mert igazán nagy katasztrófkába, igazán nagy megpróbáltatásokba tántorodnék öntudatlanul a nemzet abban a hiszében, hogy az 1867-iki kiegyezéshez ragaszkodunk mert azoknak esábitó szavát követné, akik ezen kiegyezésen nagyon szép, nagyon tetszetős dolgokat, de olyanokat, a melyek abban a kiegyezésben benne nincsenek, és amelyeknek felsőre hozatala, amelynek küzdelem tárgyára tétel felidézne mindazon elmentéteket, mindazokat a veszélyeket és mindazokat a csapásokat, amelyek keserű tapasztalatai után alkotta meg király és nemzet az 1867-iki kiegyezést.

Ezeket kötelezőségeim tartottam elmondani és kérem a t. országos bizottságot, méltótlanság a köztársaság általánosságban elfogadni. (Éljen helyeslés.)

Ki a nemzet vezére?

Gróf Apponyi Albert részint félreértelt szavai helyi a gaztasa czimen, részint személyes kérdésben szót szót. A helyreigazítás csak egy tételre vonatkozik, arra, hogy a miniszterelnök aztakarta kiolvasni nyilatkozatából, mely a 67-iki kiegyezés folyamán kifejlődött közállapotoknak kértelműségéről szólott, mintha abban vad foglalatnék azon férfiak előtt, azon nagy történelmi magyar alakok ellen, a kik a 67-iki kiegyezést megalkották, mintha nekik azt a szándékot tulajdonította volna, hogy ők a kértelműséggel félrevezették a nemzetet.

Valóban nem tudja, hogy az ilyen félreértést szükségese-e rektifikálni, a mennyiben ez nem egyezik meg az egész közéletben ezen nagy férfiak iránt tanusított kegyelettel, a miről még akkor sem feledkezett meg, a miker azok egyikével politikai ellentétbe jött. A mit szólt mondott, az az, hogy azon felfogás különbözősége folytán, a mely az 1867-iki kiegyezés tekintetében a Lajtán (ul érvényesült és a mely átsapott a közös kormányra is, a kifejlődött közállapotban bizonyos bomlás, bizonyos kértelműség támadt. Ez pedig egészen más, mint megvádolása azoknak a férf-

fiaknak, a kik Magyarországon a kiegyezést létesítették. A személyes kérdésben pedig bizonyos csodálkozással nyilatkozik, amennyiben a miniszterelnök megragadja az alkalmat, hogy neccsak az ő felfogásait és nézeteit czáfolja, a mihez teljes jog van és amire a szólt vissza fog térni, hanem hogy valóságos filip-pikát tartson ellene, hogy politikai életétől megtagadjon minden következeteséget, hogy a tévelygések haborozás, ingadozások az egymással ellentmondó álláspontok egymásutánjának tünése ide, és mint olyan embert állítsa ide, aki sohasem tudta tulajdonképpen, hogy mit akar és akiben ezért megbizni nem lehet.

Hogy ezt a szemrehányást megérdemli-e vagy sem: e felett azon a helyen legünk vitaközi, ahol egész politikai magatartásáról be fog számolni azoknak, akiket érdekel és ahol be fog számolni politikai életének azon epizódjáról is, a melyek leginkább igénylik a magyarázatot. Most csak annyit mond, hogy azokban a konkrét követelésekben, amelyeket itt és ott, tíz évvel előbb, tíz évvel utóbb felállított, lehet eltérés és ez nagyon természetes. Szeretném azonban látni azt a politikust és szeretném tudni, hogy micsoda jelzést érdemelne az, aki meg nem figyelné az időknél követelő fejlődésnyelét és aki az ő általa képviselt részletes követelményeket az idők e követelményeinek nem irányítaná, azokat nem módosítaná vagy a napirendről ideig örög le nem venné, avagy azokat nagyobb mértékben előtérbe állítaná. Az ily értelemben való következeteséget kívánja az élet. Az élettel való együttjárás, együttérzés, annak megfigyelése minden gondolatok politikai működésének feltétele. Meri állítani, hogy politikai életnek azon alapelve, különösen pedig irányja, amely mindig azt tartotta szem előtt és azon faradozott, hogy a 67-iki kiegyezésnek eddig még használatlan nemzeti tartalma megvalósítsa, következetesen végigvonul egész politikai életében, amőta egyáltalában vezérszerepet játszott a közpályán. Ezt az, aki csak egy kisre is tudja a mulat és figyelme mellett működését, tagadásba venni nem fogja. (Ugy van! balfelel.)

Volt azonban — ugymond — szőlő egy ferlu, a ki ezen törekvéseimmel szemben mindig a legridegebb elutasítást képviselte a legkövetkezetesebben. Ez a ferlu gróf Tisza István a jelenlegi miniszterelnök volt és ez a ferlu az ő multjáról összevagyozhatónak tartja, hogy akkor, a miker annak az irányzatnak, a melyet én képviseltem bizonyos pontig való megvalósítása megért, ő legyen a nemzet vezére és ő ragadja kezébe a zászlót. (Ugy van! balfelel.)

En ezt nem kifogásolom — és ebben nem kem t. barátom igazat fog szolgáltatni — de, hogy akkor, miker ő az, a kinek hatalomra jutása a legmonumentálisabb politikai frontváltozás folytán következett be... (Ugy van balfelel.)

Gróf Tisza István miniszterelnök: Ez már nem áll! Gróf Apponyi Albert az én politikai élettem egyes részleteiben való alkalmazkodást lobbanja szemre, hogy az a ferlu, kinek hatalomra jutása azon alapul, hogy mások eszméjének megvalósítására ő tartja magát alkalmasnak és a ki éppen azért, mert ezek az eszmék nem az ő szívéből fakadtak, nem az ő értelemből fejlődtek ki, mert ezek nincsenek az ő politikai egyéniségéhez hozzáözve, hanem mint kölcsön vett ruhákat hordozza azok magán, nem is alkalmas ezeknek keresztülvitelére (Ugy van! balfelel.), hogy az a ferlu nekem ily pillanatban ilyen szemrehányásokat tesz: ez megvallovan, mutatja, hogy a politikánsnak egy igen szükséges, igen lényeges kellekével, a politikai bátorsággal, meglegő mértékben bír. (Éljenzés a baloldalon és a karzaton.)

Tisza meggyőződése.

Gróf Tisza István miniszterelnök: Egy igen rövid megjegyzést teszek. T. barátom tévedésben van, mert azok a dolgok, amelyek a programban benne vannak, soha az én ellenvetésemmel nem találkoztak. Ellenkezől, ismét és ismét kifejezett ádattam, a mióta csak katonai kérdésekről beszéltek, akár a Házbán, akár itt — hiszen utalhatok arra a beszédemre is, a melyet a véderőjavaslat vitájánál 1889-ben tartottam — mondóm ismételtlen kifejezést adtam annak, hogy egy gyakorlati szükség s egy nagy gyakorlati hiány meg a hadsereg viszonyára nézve az, hogy elegendő számú magyar tiszt nincsen, hogy ezen a téren a hadsereg és a magyarság érzelmeinek összefordására ténny nagyon sok a tendő. Ezt állítottam mindig és mindig, ami ebben a programban benne van, teljesen összhangban áll mindazzal, a mit mondtam. Provokálók rá bárki, nézzem utána és olvasson rá, ha ebben tévedés forog fenn. Igenis, én ellene voltam annak, hogy a katonai kérdések egy permanens, egy állandó agitáció tárgyát képezzék, mert azt tartottam mindig, hogy ez az agitáció sokkal több kárt okoz az országnak, mint a mennyi haszonnal az egyik vagy a másik reform megvalósítása jár. De a miker egy adott szituáció egy alakult, hogy ezek a reformok, mint a kibontakozás eszközei, megvalósíthatókká váltak, engedelmét kérek, hűten lettem volna saját meggyőződéséhez, hogyha egész melegséggel és egész erővel nem lettem volna azon, hogy ezek tényleg meg is oldassanak és a kibontakozás ezen az uton keresztessék.

Sohasem csináltam titkot belőle, hogy az ősi politikai helyzetben — nézetem szerint

magunkat hiu álmokban. Csúpn katonai szempontból kell a dolgot elbírálni. Logyünk higadtak és ne akarjunk katonai ügyekben többet tudni katonáknál, s a többi. Szóval, ne várjunk valami fényes elégtételt s a mire várunk, az az is... várjunk. A tiplelem majd csak terem valani.

Ezenközben pedig mindazok, akik vétekesek, gyönyörűen haladnak pályájukon. A csillagok késedelem, habozás nélkül hullanak le a mi szemünkben oly botrányosan kompromittált galériokra. Vidáman éltek a bünösök. Ellenben Moravec Jaroslav, a 12-ik gyalogezred századosa, régóta szemet szurt bajtársainak. Tulságosan humánus volt az embereivel. Százada minden katonájának előre hangosan köszönt, ha meglátta őket valahol az utcán, vagy nyilvános helyen. Legalább ezt beszélt róla. Tetteze hibát azzal, hogy a bíleki menetelés idején teljes tudatában volt a szükségképpen bekövetkező szörnyű katasztrófának s éppen ezért ezredének minden parancsát följegyezte a későbbi vizsgálat számára. A mikor a vizsgálatot megindították, elővette a jegyzőkönyvét és abból olvasta fel az adatait. Ezért aztán tőpontra hagyott tisztársai gyűlése és üldözése. Valságosan bojjtották őt körből. A bojjtot minap nyert felsőbb szentesítés abban a rendeletben, amely Moraveczet büntetésből áthelyezte egy galicziai ezredbe. Moravecz megunt a egész komédiát s fegyverét önmaga ellen fordítva, utamant a bíleki marsban elpatkoló kedves legényeinek.

A vaskelety körülbelül csapott le rá. Szegény, azt hitte, hogy az ember először ember és csak aztán katona. Ezt a tévedését az életével kellett megfizetnie. Hiába prédikálnak mi a vaskelety ellen. A míg annak a keztünek erje és hatalma van, hogy felszérgeit megvédelmezzé, s az ellenök irányuló törekvéseket lesajtsa, hiabavaló a prédikálás. Mindennek van határa, csak a mi titelmünknek és a katonai "szellem" elfogultságának nincs. Még ha majd valamikor agyonütjük is, ez a szellem, mint Hamlet apjának lelke, naza fog jarni a sírból és kísérteni fog. De az isten tudja, mikor ütethük agyon! Egyelőre őt vaskelety markával és nincs közsönét az ütésében. Szegény Moravecz, ez a derék cseh, vagy morva százados, a mi vértanúkká lett, magyaroké. Beszéljük meg őt emlékezés azzal, hogy elmondjuk róla: nem volt méltó hozzá az, hogy osztrák katonának kellett lennie!

A különböző vidékekről érkező hírekkel szemben, mintha a népfelkelés állítóg próbamozgást rendeznének, illekes helyen figyelmeztetnek bennünket arra, hogy itt semmi másról nincsen szó, mint az ezen időjárás minden évben ismétlődő eljáráról, nevezetesen az ajánlati lapoknak a népfelkelés egyes kategóriái részére való kiosztásáról, tehát oly dologról, amely nyugtalanságra egyáltalán nem adhat okot.

Egy esteleg erre vonatkozólag a következőket jelentik:

Prágából Bécsbe érkezett jelentések szerint Hohenelbeben szombaton éjjel az összes első korosztálybeli népfelkelőket behívták. A népfelkelő ajánlati lappal látták el, amelyet a csendőrök, amikor a vasuti állomásra értek, elvettek tőlük és hazá küldték őket. A jicini kerületi kapitány ságon szombatról vasnapra forduló éjjel készenlétben álltak és egész éjjel élénk telefonálás és táviratváltás folyt Hohenelbe és Prága között. A N. W. Tagblatt ehhez és a többi próbamozgástási hírekkel felhívatos értesítés alapján azt írja, hogy nem próbamozgásról, hanem csak egy, a népfelkelőkkel minden évben végrehajtott és rendszeresen ismétlődő művelésről van szó, amely arra való, hogy az ajánlati lapok kiállításának és kézbesítésének időtartamát ellenőrizze. Tudósítók véleménye szerint mégis csak próbamozgásról van szó, mert meg akarják tudni, hogy a népfelkelők mozgására vonatkozó apparátus hogyan működik.

— **Loubet római utja.** Szinte naponta végigfut az európai diplomácia idegében a kérdés, utazik-e Loubet Rómába. Hol azt jelentik, hogy elmegy, hol azt, hogy ottho marad. Változatossággal az utóbbi verzió hirtelen Rómából s a távirat hűségesen hoztatézi, hogy ez nagy izgalmat okozott. Ha csak a hónapra dementi meg nem nyugtatja megint a francia-olasz barátság híveit.

— **A régészeti társulat közgyűlése.** Az Országos régészeti és embertani társulat ma délután tartotta előt rendező közgyűlést az Akadémia üléstermében, bár Nyári Jenő elnökele alatt.

A közgyűlés keretében két érdekes felhívás volt. Az első dr. Eber László tartotta Sodrnyozomános emlékek Felső-Magyarországról című előadást, amelyet a Nemzeti múzeum szervezett meg legutóbb egy felsőmagyarországi városból. Az egyik emléke egy aranyozott ezüstlemez, a másik egy fészület, mindkettő gazdag sodrnyozomános díszítéssel ellátva. Stülusuk, ornamentikájuk alapján sikerül a két darab helyettesítésének helyét és idejét is meghatározni. Mindkettő a középkori magyar sodrnyozomános művek felsőmagyarországi csoportjába tartozik és nyílván a XVI. század első évtizedében készült. A helyek leginkább a híres pörböly Szent Egyed-kehelyre emlékeztet, valamivel kevésbé díszes ugyan, de kivétel annyira hasonlít ahhoz, hogy talán egy meztér műve is lehet a kettő. A fészülethez hasonló sodrnyozomános műveink között eddig még nem ismertünk.

A második felhívás Finlay Gábor volt, aki az országos múzeumi fotográfusok meghatalmazásával tett kutató utazást az Al-Kolozsármegyében a Kolozsvárról Mogyorád felé vezető római utat járta be, és Vista határában, Magyar-sárd mellett eddig ismeretlen római teleprek találta. Drágon egy állítólagos római telep kiderítette, hogy nem római, hanem górkori telep maradványa. Érdekes, hogy Magyar-sárd egy elpusztult gótkus templomnak teljes egészében álló falait is fel kellett fedezni, mert se az iródalomban nem volt felmentve, sem a térképekre felvéve.

Mind a két előadást nagy tetszéssel fogadták. Ezután dr. Szendrői János fölkérte tett jelentést a társulat mult évi működéséről, fölment, hogy a társulat megalapítása óta 25 év telt el. Jellemző a hatást, amelyet a társulat a negyedszázad alatt a hazai régiségtudomány fejlődésére tett. Jelenti, hogy a mult évben 10 föléen 22 értekezés tartottak, s ezekben kapcsán több száz újonnan felkutatott régiséget mutattak be. Végül bemutatta a beszámolókat, amelyek szerint a társulat pénztárában jelenleg 23.010 kor. 49 fillér van. A jelentést a közgyűlés tudomásul vette.

— **Natalia Jasszyban.** Bukarestből jelentik, hogy Natalia ex-királyné Jasszyba utazik, ahol körülbelül tíz napig marad. Natalia e látogatás alatt személyes természetű dolgait intézi el és meglátogatja Moldorában élő rokonait.

— **Hymen. Kalanda Gyula** alsó-székelyi evangélikus lelkész egyjezte Kismárkon, **Oszvald Arankát, Oszvald György** nyugalmazott rendőrkapitányt leányát.

Keszler Gábor, államvasuti tisztviselő, eljegyezte **Richter Margitot,** Richter Lipót budapesti fakesereskedő leányát.

— **A vasutasok mozgalmához.** Tudvalévő, hogy vasnapon megtartott, de időelőtt felszólított vasutasok üléseiből mintegy kétezer alkalmazott megjelent, dr. Vázyonyi Vilmos képviselőléni s felkérték őt, hogy tegyen valamit az ügyükben. Amint jelentik, ma Vázyonyi megjelent Ludvig Gyulánál az államvasutak elnökgigazgatójánál és bemutatta a tiltakozó alkalmazottak, ötszáz aláírással ellátott nyilatkozatát. Előadta, hogy ő maga személyesen győződött meg arról, hogy a sztrájkra igaztó felhívások nem származnak vasutasok köréből, mert a legelkeseredettebb alkalmazottak is ragaszkodni kívánnak a teljes törvényességhez és a mozagalomnak feyelembontó irányzata nincs. Ludvig Gyula válaszul ismételte egy hírleptudósító előtt tett s lapunk legutóbbi számbában közölt nyilatkozatát, amelyek tudvalegő az volt a lényeges, hogy ő a vasutasok gyűlékesi szabadságát a maga részéről teljesen respektálja, és minden erejével azon van, hogy a vasutasok helyzete minden irányban és minél előbb javuljon. További kérdésekre kijelentette még az is, hogy szívesen fog-

adja a M. A. V. alkalmazottak küldöttségét, és nincs semmi kifogása meg az ellen sem, ha újabb összejevolet akarnak tartani.

— **Égy pap házassága.** A maga nemében szinte példátlan eset képezi közbeszéd tárgyát Hajdu-Böszörményben. Az odaváló római katolikus egyház plébánosa, Zsembery Miklós lemondott állásáról és feleségeltekül lett. A volt plébános tegnap a hajdu-böszörményi anyakönyvi hivatalban házasságkötést kötött Czveg Cseh Béláné született Maldényi Aranka bárónéval, akinek nagy birtokai vannak.

— **A trónörökös kocsija alatt.** Berlinből jelentik, hogy a német trónörökös kocsija tegnap délután, amikor az Unter den Linden sétányon áthaladt, egy járókelőt elgázolt. A trónörökös megállította a kocsit, kizsállt és miután meggyőződött arról, hogy az elgázolt embernek nem történt semmi nagyobb baja, a legközelebbi mentőállomásra vitette. Az elgázolt szegény embernek fájdalomjui után márkát adott a trónörökös.

— **A Fehér Ház bolondjai.** Rosovell elnököt és környezetét már erősen nyugtalanítja az, hogy egyik tébolyodott a másik után furakodik be a Fehér Házba s valószínűleg mindegyiknek az a célja, hogy az elnök ellen merényletet kövessen el. Minden elővigyázati rendszabályt életbe léptettek már, hogy az orjúngő maniakusok ne juthassanak az elnökpalotába. És mégis a közelmúlt időben több, mint tíz grüüt tartóztattak le, akiknél előzők fegyvereket találtak. Ma ismét azt a jelentést hozza Newyorkból a kábel, hogy a Fehér Házban letartóztatott egy embert; aki minden áron az elnökkel akart beszélni. Megmozdították és töltött revolvert találtak nála. Magviseleléből, zagyva beszédéből az következett, hogy grüüt. A neve Reilger Ede. Aból, hogy mindig sikerült ezeknek az állítólagos tébolyodottoknak a Fehér Ház őreit a leggyafurább ravaszgággal kijátszani és minden elővigyázati rendszabály ellenére a palotába bejutni, valószínűleg tartják, hogy az anarkisták ezt a taktikát választották: a merénylő befurakodik a palotába s ha elfogják, grüütiséget szmulál. Így megmentik a legszigorubb büntetéstől s legfeljebb tébolydaba zárják. A vizsgálatot a rendőrség már most ebben az irányban folytatja igen nagy apparátussal.

— **Zsivanovicsot letartóztatták.** A rendőrség ma este hét órakor letartóztatta Zsivanovics Gábot, a szeb szocialisták lapjának, a "Narodne Re" nek szerkesztőjét. A letartóztatás a fehértemplomi törvényesség távirati megkeresésére történt. Zsivanovics, mint ismeretes, a legutóbbi délmagyarországi szocialista mozgalomban vezető szerepet játszott s ebből kifolyólag vizsgálat van ellene folyamatosan. Legutóbb az ügyesség megidézte, Zsivanovics azonban az idezésnek nem tett eleget s valószínű, hogy ez a letartóztatás oka, kilenc órákor megjelent a főkapitányságon dr. dombovari Schulhof Geza, a letartóztatott ügyvédje, és védekezése szabadonbocsátást kérte. Kérlelmet természetesen megtagadták, de Rudnay Béla kapitány kijelentette, hogy hónap reggel Fehérttemplomba fogja küldeni.

— **Magyar gavallér milliót nyeresége** A Kel. Ért. jelenti: Kaszinó körökben most ismét nagy nyereségről beszélnek napok óta. Hőse, Juszti Béla, ki a hir szerint Monte-Karloban rövid időn belül több mint egy millió frankot nyert. A szerencsés nyertő hátat fordított Monte-Karloban.

— **Az amerikai előadatok.** Tiszta István gróf mint külügyminiszter a külügyminiszter nyján intékedett, hogy az Egyesült Államokban, Pensilvaniában a Cashvigi bányászversenyességben általadot eset 55 magyar és 20-nál több tőt ajnu magyar állampolgár özvegye és árvaja a magyar állam részéről segítséget részesüljen. Intékedett továbbá hogy az elhunyt özvegyei és hozzátartozói házájukba vissza kívánnak jönni, az utat államköltségen tessek meg.

— **A budafoki sikasztás.** A budafoki előjárósági pénztárban történt sikasztás dolgában, amelyről lapunk legutóbbi számbában már hírt adtunk, a rovacsolást ma végképp befejezte Gárdari hial főszolgabíró és most már biztos, hogy a közéleti érzékenyen megárosították. A **Aurucz Újság**-nak egy munkatársa ma künn járt Budafokon s a sikasztás részleteiről a következő újabb adatokat tudta meg:

Schmiedt János pénztáros, már letven éves, Husztonyzev éve áll a közéleti előjárósági szolgálatban ezer korona fizetéssel. A pénztárt ez alatt a husztonyzev éve alatt csak kétszer vizsgálták keresztül, legutóljára tíz év előtt. A husztonyzevadi pénztárvizsgálat is rendkívüli volt. O-Budán történt valami sikasztás és az indította a földmívelési miniszter arra, hogy átvizsgálassa a budafoki pénztárt is. A 8300 koronás sikasztásra s a székénege pénztárban jöttek rá. Egy földmívelésiügyi miniszteriumi számszám és egy számgyakornok egy héten keresztül vizsgálta, nézegette a könyveket. Mikor a 8300 koronás sikasztást végképp megállapították, behívták a pénztárszobába Schmiedt Jánost, hogy tudassák vele a felfedezést. A szolga azonban azt jelentette az urának, hogy a pénztáros betegeg jelentett, nem jött be a hivatalba. Akkor azután elmentek Schmiedt János Péterpál-utcai lakására, a hol a család öngyilkos lett. Felment a padlásra és pénztáros öngyilkos lett. Felment a padlásra és felakasztotta magát. A család megázolta ezt a hírt. Azt mondták, hogy Schmiedt nem lett öngyilkos, hanem szülést ért. A pénztárosnak a vagyona 12.000 koronát tesz ki, ehhez hozzájárul még 1000 korona biztosíték, a melyet az előjárósági lefogalt Schmiedt a szombati rovacsolás óta meglátatlanul, önkívületi állapotban bever, az előjáróságnál ideiglenes utódjával Werbanszky Rezső törvénybíró nevezte ki.

— **A spanyol király Bécsben.** Bécsből táviratozzák, hogy Alfonz spanyol királyt a jövő hónap közepé táján Bécsbe várják. A spanyol király hosszabb időn át lesz a király vendége.

— **A szombati tüntetés.** A lapok különféle beszámoltak be arról, ami a szombati tüntetés alkalmával letartóztatott emberekkel a rendőrségben történt. A főkapitány sajtóirodója a köz-

vetkezése, hogy Schönburg-Waldenburg atya bíróknak egy részét visszakapta és Freund Lajos nyomban lerázta magáról.

Freund beperelte a herceget mintegy kétszáz ezer korona kártérítésért. Követelt nyolcvanezer koronát azért, mert otthagya a rabbi-pályát, hét évi fizetés és ellátás fejében mintegy százötvenhat ezer koronát, továbbá jószágigazgatói fizetés fejében huszonháromezer koronát. Bünyönyli eljárás is volt folyamatosan, a melyet a herceg fejelenlése indítottak Freund ellen, de ezt besztüntették.

A budapesti törvényezők teljes egészében elutasította Freund követelését s csupán tíz hónapra fizetés fejében tízezer koronát ítélt meg neki. A tábla ugyancsak elutasította Freund követelését s mindössze háromezer korona magántitkári fizetést ítélt meg neki.

A Kuria ma Asztalos Aba bíró előadása alapján teljes egészében és indokainál fogva is helyben hagyta a tábla ítéletét s az ügyvédi költségeket kölcsönösen megszuntette.

Schönburg-Waldenburg herceg a házasságával, a mely miatt Freundot kitele, egyébként majdnem olyan rosszul járt, mint a titkárával. Alice hercegnő tudniillik elég néhány hónappal ez előtt elhagyta az urát s válogórt indított ellene. Akkoriban azt is beszéltek, hogy a hercegnő nem magában utazott el hazájából. Vele ment a kocsisa is, kít — úgy látszik — Alice hercegnő érdemesebbnek találta, mint az urát.

— **Gyermekek veszedelme.** Nagy riadalommal rebent szét ma délután a Mátyás-terem levő jötszóhely gyermek-serege. A József-utczában megböcsödött Walterstein Mór lókereskedő lova, s grüüt iramodással vágatott végig az utcán, maga után vonszolta a kocsit. Újában nem tudja senki se megfékezni. A megvadult ló a Mátyás-terre érve, neki vágatott a jötszó gyermek-seregnek s mielőtt a gyermekek szöflúthattak volna, négye elgázolt közülük. Klein Jenő nyolcz éves tanuló koponyatörést és halált szerkűdekkelt szenvedett, Steinberger Lajos hét éves tanulóknak jobb csonbját törték a több helyen, Kiss Róza 5 éves és Kiss István hét éves gyermekek pedig könnyebben sebesültek meg. A mentőktől dr. Löbl mentőorvos érkezett a sebesültekhez s a két súlyosan sebesült beáallította a Rókus-kórházba. A megvadult állatot Molnár és Hegedüs detektívek fékeztek meg. A rendőrség szigoru vizsgálatot intdított.

— **Körözött alkasztás.** A bíróság elfogadó parancsát adott ki Satori (Sacher) Henrik ügyök ellen, akinek a Szabadság-ter 6. számú házban bizonmányi üzele volt. Satori a mult év júniusában, szeptemberében és októberében 3100 korona értékű képet cslt ki Hercegfelder Lajos Eötvös utcai képekészítődtől. A képeket elzalogosította, azután megszökött. A körözött ügyök közepémetű, sovány, székehajú és kékszemű.

— **Gazdak, ha nagy terméshez akarnak jutni.** Mauthner-féle magvakat vessenek. Idei előjárósági, mely 235 ódaira terjed, Mauthner Öloca és kir. udvari magkeseresedése Budapesten, Róty-nódlér-utca 33. szám mmódozknak kívánatra nyújt kérségét megküldte.

— **International szörvesztő.** Egyszeri hasznalat után arczol és kézről a szört észrevélenül eltávolítja. Tégeje 6 kor. Dr. Kovács gyógytárban Bpest, Gyár-17.

— **Vívó-és párbajszökről.** Árjegyzékét bementre küld Tiller udv. szállító Bpest-Váci-u 35.

— **Náthás!** Ebben a folyton változó időben szinte mindenki megfűlesben és náthában szenved. Sokan vannak, sajnos, kik a gyógyszereseket s egészségügyi öszvályokat kicsinyeivé — náthájukat nem veszik figyelembe. Ez nagy gondatlanságra vall, mivel a nátha elhanyagolása bizonyos körülmények között súlyos következményekkel jár. Bar meg senki sem halt meg náthában, de azért mégis számos haláleset tanúsítja, hogy az elhanyagolt nátha kedvezőtlen körülmények mellett életveszélyes komplikációkra vezet. Főleg gyermekeknél s gyenge szervezetteknel a nátha gyakran súlyos tüdőhurutot von maga után. Ezért kell minden burutól, főleg pedig a legelterjedtebbet, a náthát, első naptól kezdve gondosan kezelni. Gyógykezelés a Forman, az új nátha-etter használandó, mely a Forman termézettségű és orvosok 73-ik gyűlésén Hamburgban, a jelenvolt tanároknak és orvosok bemutatásával, több oldalról ideálisan náthalekítés szemek monadták. A Forman a formahéj nékes szernek monadták. A Forman a formahéj nékes szernek monadták. A Forman a formahéj nékes szernek monadták.

— **Madrid.** febr. 22. A kamara épülete előtt több köztársaságpárti csoport tüntetett a köztársaságpárti képviselők mellett. A rendőrség felszólította a csoportokat, hogy oszlatjanak szét, a tüntetők azonban nem fogadták szót. A rendőrség kénytelen volt fegyvert használni és a fölosztatás közben több személyt könnyen megsértett. Többeket letartóztattak.

— **Közzgazdasági táviratok.**

Newyork. febr. 23. febr. 22.

Buza helyben	109.	109.
február	109.	109.
májusra	108.25	104.
júliusra	98.67	98.67

Irányzat: Állandó.
Gölnaszállítási-díj
Liverpoolba 1.25
Londonba 1.25
Tengeri február 61.—
 májusra 61.—
Irányzat Állandó.

Chicago.
— Zsrlat. — febr. 23. febr. 22.

Buza február	104.—	105.75
májusra	104.—	105.75
tengeri február	62.25	3.—
májusra	62.25	3.—

— **Chicago.** febr. 23. febr. 22.

A fiatal Schönburg-Waldenburg Frigyes herceg néhány évvel ez előtt összejözdült a családjával. Szakított a hercegi ház tradícióival s elhagyva ösi protestáns vallását, a katolikus hitre tért át. A hercegenek az lépése annyira elkésaritette családát, hogy megrovta tőle az anyagi támogatást. Megjelent ekkor nála Klagenfurtban Freund Adolf budapesti ügyök s röviden kijelentte, hogy szerez neki kölcsönt, feleséget, s őt érte bírtok. A szolgálatai fejében csak azt köötti ki, hogy a herceg szerződésben lesaj az új rabbi-növendék fiát titkárnak s később, ha bírtoka lesz, tegye meg jószágigazgatónak havi ezer korona fizetéssel. A herceg az ajánlatot elfogadta, de Freund az ígéreiteit soha sem váltotta be.

Frigyes herceg időközben Olaszországban megismerkedett Don Carlos spanyol trónkövetelő lányával, Donna Alice-al s nőül vette. A házasság kibekietta a családjával, a minék az volt a kö-

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései.

1904. február 23.

A) Árutőzsde.

I. Gabonaművek. — Árak készpénzben 50 kilogrammonként.

a) Kész-áru.

A minőségi súly hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns: Buzza, 76, 77, 78, 79, 80, 81. Rows include Tiszavideki, Fehérvári, Pestvárosi, etc.

Szarmazás, nem és minőség

Table with columns: Buzza, 76, 77, 78, 79, 80, 81. Rows include Tiszavideki, Fehérvári, Pestvárosi, etc.

II. Különböző termények (kész-áru).

Table with columns: Termény, Szarmazás, nem és minőség, Ár. Rows include Ingyen hordó, 60 kilogrammonként, etc.

B) Értéktőzsde.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include 100 koronás, 50 koronás, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Kibérlőkönyv, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

Table with columns: ÉRTÉKPAPÍROK, Ár. Rows include Magyar Államkassza, Magyar Államkassza, etc.

penz-sekretérek... Kohn Ede és Tsa. 25 év óta fennálló cég...

Veszünk... Gyümölcsfa... 20 millió akác és gladiola...

Magántisztviseltek... zalogházi... Szivattyukat...

Az alsóúti... Tiszta-Ujlak... Nem valódi...

Titkos betegségek... Dr. Kajdacsy... Szivattyukat...

Dr. Fabinyi... Agulár David... Dr. Furedi...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...

Uj! Uj! Uj!... KELETI I. orvos... KELETI I. orvos...